

«Revoluziun a la moda svizra»

«Le Monde» e l'elecziun dal cussegl federal

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **La pressa dals pajais limitrofs ignorescha il pli savens la Svizra, dano s'enclegia en las paginas finanzialas. Las gasettas grondas da Frankfurt, Milaun e Paris s'occupan bler dapli cun stadis schizunt pli pitschens e lontans sco la Cipra u l'Israel. Ma l'elecziun federala dals 10 da december ha stimulà las redacziuns da sa fatschentar cun lez vischin uschè discret.** «Le Monde», la gasetta dal di la pli preziada da Paris, l'ha schizunt deditgà ses «editorial»*, pia quel artitgel unic en mintga numer, stampà cun bustabs grass, che n'è mai suttascrit ed exprima perquai il parairi da la redacziun entira. Lezza contribuziun sa chatta sper in commentari pli lung davart la situaziun en Georgia. I suonda la translaziun rumantscha da l'editorial en dumonda,

entitulà «Revoluziun a la moda svizra», cun l'excepciun da duas expressiuns ch'in public svizzer pudess malchapi sco disfamaziuns. Ils titels intermediars ha mess l'autur da questas lingias. I dat en egl che l'editorial, menziunond las cuminanzeas linguisticas svizras, ometta la rumantscha e l'italofona dal Grischun; ma quai succeda mintgatant er en Svizra.

Ina premiera dapi 1872

«Quels Svizzers che s'interessan per ils turniers politics stuevan fin ussa sa volver als pajais limitrofs, lur midadas frequentas da regenza, divergenzas interieras e frasinas spir tissi. Quests Svizzers sa divertivan pervi dal cuntrast cun la vita politica confederala, bullada da stabilitad, cuntinuitad e dal consens almain sin nivel central. Lezza quietezza è vegnida disturbada da l'elecziun dal tribun

populist (...) *Christoph Blocher* en il cussegl federal (regenza) la mesemna 10 da december. Igl è l'emprima giada dapi 1959 ch'ins fa dischurden cun la 'furm-la magica' che regla la furmaziun da l'executiva. Igl era tradiziun che trais partidas, la socialdemocrata, cristiandemocrata e liberala (dretga) prendian mintgina duas sedias. La settavla appartegnava a la pitschna pps. Tar las davosas elecziuns federalas d'october ha Blocher transformà la pps en l'emprima partida da Svizra cun 26,6% da las vuschs e 50 dals 200 sezs dal cussegl naziunal (chombra bassa), e quai grazia a sia facultad persunala e sia demagogia. El ha lura pretais in segund ministeri ch'el ha survegnì per el sez, sin donn e cust da la pcd. Pir cun ina greva violaziun da la 'furm-la magica' han ins preservà la regenza da set commembers ch'i dat dapi la fin dal 19avel tschientaner. *Ruth*

Metzler, ministra da la polizia e gistia, dueva vegnir presidenta da la confederaziun per 2004 en virtid dal princip da rotaziun; dentant è la vegnida victorisada. Quai è stà ina premiera dapi 1872. Fin ussa perdeva in minister sia sedia pir murind u demissionond; la sedia vegniva lur occupada immediat d'ina persuna da la medema partida.»

La malsegirtad ha sa derasada

«Dal punct da vista strictamain democratic n'èsi betg fallà che la partida la pli ferma survegnia uschè blers ministers che tschellas pli flaiavas. Blocher aveva smanatschà d'ir en l'opposiziun en cas da nunelecziun; quai fiss stà in'otra revoluziun en la vita politica svizra. La victoria dal miliardari turitgais è tuttina inquietanta. El ha cumbatti l'Europa ed il dretg d'asil, sco era per la neutralitad, il secret da banca ed il 'cas spezial' sviz-

zer (...). Ses success electoral dat perditga da la malsegirtad che ha sa derasada en Svizra. La glied tema l'augment da la dischoccupaziun e la sminuziun dal nivel da vita; ins ha la tendenza da manegiar che [quests svilups] derivian da l'immigraziun e la globalisaziun. Las polemicas davart la tenuta da las bancas svizras areguard las facultads gidievas senza ertavels han avert puspè las plajas da la segunda guerra mundiala e chaschunà malsegirtad. Lezza giada è il foss tranter la Svizra alemana e la romanda vegnì pli profund, sco er in pau quel tranter ils Alemans ed ils Tessinais italo-fons. L'entrada da Blocher en la regenza ha l'avantatg ch'ella ha stgarpà il vel da quietezza apparenta ch'enzugliava la Svizra.»

* **Éditorial. Révolution à la suisse. En: «Le Monde» (Paris), 12 da december 2003, p. 14.**